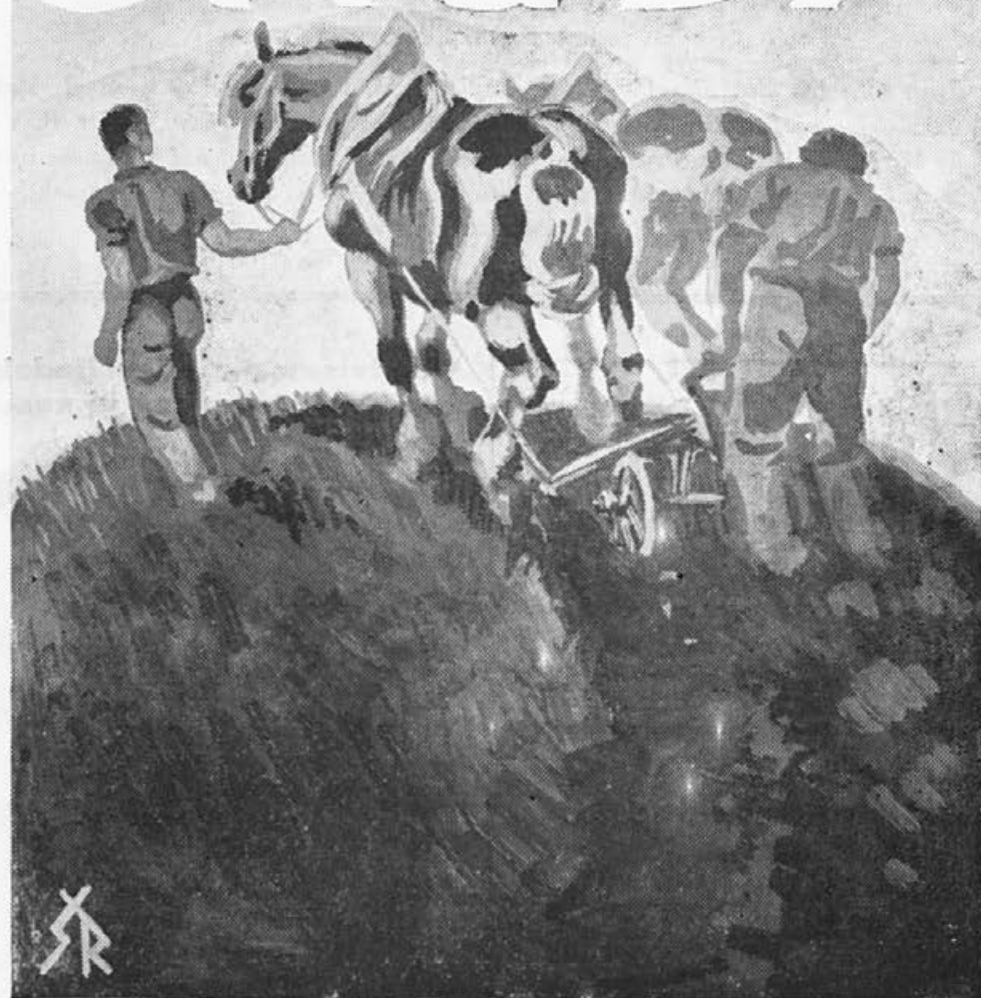

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

GRUDA

MESEČNIK
ZA KMETSKO PROSVETO

XIII.

Maj

5.

Gruda

Mesečnik za kmetško prosveto. | Izhaja vsakega 20. v mesecu. | Celoletna naročnina Din 25.—, za člane Društev kmetških fantov in deklet Din 20.—; posamezna številka stane Din 3.—. | Urejuje: DOLFE SCHAUFER. | Uredništvo ne vrača nenaročenih rokopisov. | Prispevki, recenzijski izvodi in dopisi naj se pošiljajo na naslov urednika, Ljubljana, Pražakova ul. 11/III. Upravništvo: Ljubljana, Kolodvorska ul. 7. | Izdaja: Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani, r. z. z o. z. (Stanko Tomšič). | Tiska »Tiskarna Slatnar«, družba z o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku.

VSEBINA

Ivan Albreht: Mati pravi. — Lojze Zupanc: Španska. — Srečko Kosovel: Mati čaka. — —ž—: Srečko Kosovel. — —ek: Razvoj socialne države. — Dr. B. V.: Iz življenja pri nas in drugod. — Za čast, veljavo, moč vasi, naj delo naše nam zori. — V delu, v trudu, v zmagi zvesta zemlji — žena in dekle. — Zapiski. — Listnica uredništva.

Kmetovalci

ne pozabite pognojiti Vaša polja, vinograde, travnike in vrtove z

UMETNIMI GNOJILI

V to svrhu priporočamo:

apneni dušik
apneno sečnino
nitrofoskal-I
nitrofoskal-II
nitrofos

Ta gnojila so posebno učinkovita in se tudi v današnjih časih dobro izplača

Neodvisen, res pravi ljudski dnevnik Slovencev je samo

GLAS NARODA

Čitajte ga, postanite njegov stalni naročnik!

Mesečna naročnina samo 12 Din omogoča tudi kmetškemu človeku, da ima v svoji hiši dnevnik!

Pišite na upravo ki je v **Ljubljani, Nebotičnik**

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

5.

MAJ 1936

XIII.

Mati pravi

Ivan Albreht

*Iz dneva v dan
je žúljava dlan
upognjen križ —
in vse navzkriž*

*Iz dneva v dan
trpim, molčim
in za svoj rod
molčé gorim —*

*Tako grem svojo večno pot,
čeprav pomaknjeno za plot,
grem soncu samemu naproti
in sem kot pelikan v dobroti.*

*Moj srp je skrhan, a nekoč
mu vrnjena bo silna moč —
in svet primoran bo spoznati,
da mu je steber — kmetska mati.*

*Iz dneva v dan
je žúljava dlan,
iz dneva v dan
sem polna ran.*

*Kot zarja, ki blesti, ne vmré —
je kmetske matere srce.*

*Iz dneva v dan
le svetla luč,
do boljših časov
pravi ključ.*

Španska

(Odlomek iz povesti »Tretji rod«)

Lojze Zupanc

Soška fronta se je pomikala iz dneva v dan globlje proti vzhodu. Ljubljana, ki je bila v poletju tisočdevetstoosemnajstega leta do dna izmozgana in naveličana vseh vojnih grozot, je končno le postala neobčutljiva za pokanje šrapnel, godrnjanja topov, šklepetanja strojnic, brnenja sovražnih aeroplanov, ki so letali tako nizko nad strehami in sejali smrt celo med šolarje, škrtanje in stokanje ranjencev, umiranje sestradanih, ki so cepali na njenih cestah kakor muhe, kadar jih pod jesen zagrabi mušja plesen... Da, vsi ti dogodki so postali tako vsakdanji, da se še otrok ni več bog si ga vedi kako menil zanje, ljudje pa so se privadili nanje kakor berač trdi skorji kruha.

Tisto leto se je Dolenjska izkazala zmožno za silo prehraniti sebe in sosednje pokrajine. Cesta, ki teče preko Barja in veže Ljubljano z Jelovcem, je bila vselej polna popotnih; meščani so posečali svoje znance na kmetih in zamenjavali vsakovrstno blago za živila. Kdor je takrat pokazal količkaj praktičnega čuta, se je še nekako otepal lakote: skuhal je milo, bilo je sicer slabo, toda vredno svojega imena, kupil ali če je mogel ukradel tobak, petrolej, saharin ter se odpravil na pot. Lahko je bil vesel, če je hodil od jutra do poldneva v Jelovec, zamenjal pri tem ali onem kmetu svoje blago za nahrbtnik krompirja ali fižola in se pozno pod večer vrnil k svoji lačni družini. Eh, blago za zamenjavo živil pa se je v tistih dneh tudi dobilo za par ušivih kronic, kajti tudi vojaški skladiščniki so se na vse zadnje naveličali biti poštene, ko se je pa kradlo, kamor si se ozrl. In tako so nekateri postali zares iznajdljivi in so si znali pomagati. Nak, kar tja v en dan pa tudi niso hoteli pocrkati, saj bo Avstrijo tako in tako vzel hudič, pa bo nemara zares bolje, če kakšen kot v skladišču ali kakšen vagonček izprazni ta civilna sodrga kakor pa Lahi.

Iz fronte pa se je z vsakim dnem večalo število ranjencev in pohabljenih. Prebrisani Borojević si je vtepel v glavo, da bo Lahe nagnal v Lombardijo. Vrag ga razumi, dedca, kaj ima za bregom. Fronto preživlja z madžarskimi transporti živine, v ogenj pa pošilja naše ljudi. Doma so samo še otroci, ženske in starci.

Ranjenci prinašajo vznemirljive vesti:

»Cesar Karol je hotel pogledati, kako se suče stvar z Lahi. Po stari navadi se je v neki kaverni, daleč za strelskimi jarki, opil. Pozabil je na Lahe in Borojevića, iztaknil trop punčar in naložil lajdrice v avto. Šofer je tudi vtaknil svoj rilec v šampanjec, in ne bodi zaspan — cesarja, punčare, avto in sebe v vodo. Komaj so ga rešili, Korlna, družbica je pogagala.«

»Da bi še on, potlej bi vojna nemara prejenjala.«

»Saj bo tako tudi. Se že upirajo,« je pripovedoval tretji kar na vsa usta. Iz Galicije so ga pripeljali; brez rok je bil. Ali se mogoče še izplača živeti brez rok, s krclji, ki niso za nobeno rabo? Ali mogoče ni vseeno, če ga pri priči počijo? »Ja Pemci, to so hudiči! Korajžni so že tako, da Kranjci ne bomo nikoli.

Kršenduš, oni si zrajajo pomagati. Do zob oboroženi se kar na lepem domenijo, pa še muziko vzamejo na čelo bog ve kolikih kompanj in, čin bum — tra — ta — ta! Vsi kot eden k Rusom —.«

Starci, ženske in otroci pa so obstopili vagon z ranjenci, poslušali pripovedovanje ranjencev in oči so jim žarele.

To se je ponavljalo sleherni dan. Vse je mrzlično pričakovalo konca vojne. Vsi so slutili, da se mora nekaj zgoditi, da tako dalje ne bo šlo več; vsem je bilo v očeh zapisano to nestrpno pričakovanje, ampak nič tistega se ni zgodilo, kar so ljudje nosili zaklenjeno v svojih mislih. Vsega so bili meščani že naveščani, nihče ni pomislil, da se lahko zgodi še kaj hujšega, da se morija iz fronte lahko preseli v zaledje...

Nov rod gre soncu nasproti...

In tako je prišlo tisto nepričakovano. Preden bi se človek ozrl, so se že pričele polniti mrtvašnice, mrličev pa vedno več in več, tako, da grobarji niso mogli nakopati sproti zadosti jam. Sprevod za sprevodom se je pomikal proti Sv. Križu, a pogrebcev je bilo vedno manj in manj; naveličali so se kar naprej in naprej hoditi za pogrebi. Vsak umrli pa je le še imel kakšno živo dušo, ki ga je spremila na poslednji pot. Češče je za vozom stopicalo samo po pet, šest ljudi. Bili so tihi in mirni, vdani v vse, kar jih je še čakalo na tem ničvrednem svetu. Tako so šli in spremljali dragega svojca ali prijatelja; in oči so jim bile suhe, izjokane, vajene gledati še vse hujše gorje od tega. Mesto vzdihovanja se

je časih utrgalo iz prsi: »Saj je zares vseeno, ali te danes zagrebejo ali jutri. Človeku itak ni preostalo nič drugega od te preklete usode, ki nam jo je prinesla vojna, kakor da se lepo zguzi in čaka, kdaj bo prišla vrsta nanj. Ah, naj vrag vzame vse skupaj, saj se res ne izplača živeti v teh gnilih časih!«

Tako so podrsavali pogrebci v tistem letu za pogrebi, lačni in utrujeni do onemoglosti in sključeni v dve gube od udarcev, ki jih je vojni bič delil že štiri polna leta. Sredi poletja je bilo, pokopališče pa je bilo polno pogrebcev, saj so češče hkrati pokopavali po deset mrličev. Časih je bilo tamkaj živahno, kakor na Vseh svetnikov dan.

Španska bolezen...! Španska! Španska!

Ljudje, vajeni vseh nevšečnosti, se niti ne čudijo več! Španska pa razsaja ko stekel pes. Iz mesta se širi v širokih kolobarjih na deželo. Vsaka bajta ima svojega mrliča, nekatere pa so kar zabili, ker je v enem samem tednu pomrla vsa družina...

Jelovška župna cerkev ima samo en zvon. Tri so že pred letom pobrali: za topove! To edino zvončê pozvanja venomer; moj Bog, jelovška župnija je velika, farani pa mro, kakor da bi se jim mudilo s tega sveta.

Španska ne prizanesa nobeni hiši. Danes so pokopali starega Grebenca. Blažonu je bilo že nekaj čez osemdeset let, kaj se hoče, mož bi tudi brez španske ne živel več dolgo. Pogreba se je udeležilo dosti pogrebcev. Spodobi se, da takšnega gospodarja, kakor je bil stari Blažon, spremijo na zadnji poti. Kaj, gospodarja? Ah, na Grebenčevem resda gospodari njegov sin Gregor že čez dvajset let, ampak stari Blažon je iz nič prišel in njegova je zasluga, če je Grebečeva domačija danes najlepša v vsej jelovski župniji.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Mati čaka

† Srečko Kosovel

*Tujec, vidiš to luč, ki v oknu gori?
moja mati me čaka, in mene ni,
vse je tiho v noči, polje temno,
zdaj bi stopil tja, pokleknil pred njo.*

*Mati, poglej: Nič nočem več od sveta,
reci besedo, besedo, besedo od srca,
da bo v njej mirna luč in topel svit
zame, ki tavam okrog ubit.*

*Joj! Ugasnila je luč. Zakaj, ne vem.
Šel bi pogledat, tujec, a zdaj ne smem.
Daj mi, da morem umreti tukaj sedaj
glej, meni je ugasnil edini, poslednji sijaj.*

Srečko Kosovel

Srečko Kosovel

V Tomaju na Krasu je tiha gomila. Deset let bo ob koncu maja, kar so vanjo položili komaj 22 letnega Srečka Kosovela, kraškega poeta in slovenskega fanta, ki je bil tako preprost, tako samotni in tih, kakor je tiho in samotno grenko kraško brinje na gmajnah. S Srečkom Kosovelom, ki je bil najčudovitejša osebnost v generaciji, ki je dozorevala ob svetovnem vojnem prelomu, je ugasnil mlad človek, strasten in ognjevit iskalec resnice in pravice, utihnilo srce, ki je tako grenko občutilo v sebi usodne konflikte človeške družbe in povojnega kaosa. Kolikor je doživel pred svojo smrtjo skromni Srečko Kosovel ponižanj, razočaranj in preganjanja ter stradanja, toliko je po smrti

tem silnejše zažarela njegova slava in njegova grenka beseda in pesem si je toliko globlje poiskala pot v slovenska srca. Reven kraški študent je postal nenadoma slaven — po smrti. In naša zgodovina se je obogatila ob tej priliki spet za novo farso o slovenskem farizejstvu in zlaganosti. Po smrti slavo, vence, hvalnice, v življenju zaprta vrata, gluha ušesa, prazne roke, kamenita srca...

Toda deset let spanja v tihi kraški gomili vse izmiri, vse očisti. Za ceno mladega življenja je ves narod postal bogatejši. Kosovelovo bogastvo v pesmi in prozi je postalo narodova last. V njem je kos srca in duša mladega slovenskega človeka, ki ni svojega bogastva nagraabil po svetu, temveč ga je grenko iztrgal iz srca in ga v zameno za svoje življenje daroval narodu in generacijam, ki bodo še prišle za nami, kot dokument groznega povojnega časa.

V življenju si je Srečko Kosovel težko utiral pota. Meščanstvo mu je zaprlo vrata. Odprta vrata pa je našel med delavsko in kmetsko mladino. Naša »Gruda« ga je štela med svoje sodelavce in sotrudnike, in ob duhovni povezanosti s tem čudovitim in grenkim slovenskim poetom bodo naše misli poromale tja na tiho gomilo v Tomaj.

—z—

Razvoj socialne države

—ek

Prvo ljudsko združenje je bila družina. Čim se je pomnožila, je iz večjega števila sorodnih družin nastala n. pr. pri Slovanih družinska zadruga. To so bila popolnoma prostovoljna in demokratična združenja, ki so idealno služila človeštvu v vseh tedanjih potrebah. Dokler je človek živel priprosto in naravno »iz roke v usta«, dokler se je torej zadovoljil z »dohodki« od lova, sta mu taki primitivni edinici povsem zadoščali.

Razvoj človeške družbe je prinesel ne samo vedno novih kulturnih pridobitev, temveč tudi potreb. Človeku je prirojeno stremljenje po napredku, po lajšanju in slajšanju življenja. To stremljenje ga sili, da si veča dohodke za nabavo potrebščin, kakor hrane, obleke, pohištva, knjig, časopisov itd. Po možnosti si želi, da si vse te dobrine zagotovi za bodočnost in za svoje potomce; v ta namen si prizadeva, da si pridobi premoženje.

Na drugi strani se je človeštvo množilo in iz zadrug so se razvile večje zajednice in plemena, ki so potrebovala za zaposlitev in preživljanje svojih članov čedalje več prostora in zemlje.

Vse to je sililo plemena, da so širila svojo posest in iskala novih zemeljskih predelov. Dokler je bila naselitev redka, je šlo zlepa, pozneje pa si je bilo in si je še treba krčiti pot s silo. (Najnovejši tak pojav je italijansko-abesinska vojna.) Močnejše in bojevitejše pleme je podjarmilo kraje in prebivalce šibkejšega plemena. Starešina zmagovitega plemena je postal gospodar ali celo lastnik novega ozemlja, njegovi podstarešine poglavarji posameznih krajev z užitninsko pravico, ostali člani plemena soužitniki zemlje, prejšnji prebivalci pa sužnji. Tako je nastala

FEVDALNA DRŽAVA,

ki se je ponekod ohranila vse do današnjega dne. V Evropi seveda v modernizirani, v Afriki pa še v prvotni obliki (n. pr. Abesinija). Fevdalna država pomeni torej dvojne ali celo trojne državljane. Prvo je privilegirano plemstvo s predpraviciami glede državljanskih svobodščin: lastništvo ali vsaj užitninska pravica na velikih kompleksih zemlje, prednosti v javnih službah in podobno, vse to kot nagrada za zasluge pri izbojevanju in ureditvi države. Potem slede svobodni državljani brez posebnih predpravil, pripadniki zavojevanega plemena pa so sužnji. Suženjstvo je v kulturnih državah, zlasti v evropskih, sicer že davno odpravljeno, fevdalno plemstvo (v dosmrtno ali dedno uživanje podeljeno veleposestvo) pa še marsikje obstoja. Pri nas je bilo šele po svetovni vojni odpravljeno s tem, da je bilo razveljavljeno plemstvo (grofi, baroni, vitezi), njegova ali njemu v uživanje podeljena veleposestva pa razdeljena med male kmete. (Agrarna reforma, ki žal ni bila izvedena preveč dosledno.)

Fevdalne miselnosti pa se še nismo popolnoma otresli. Preveč dolgo je trajalo fevdalstvo pri nas in preveč globoko je zarezalo v dušo našega naroda. Še vedno imamo na eni strani bojzaljivega »malega« človeka, na drugi strani

pa ponosne bivše veleposestnike in plemiče ter njihove posnemovalce v meščanskih krogih.

Pravi začetek (in namen) rušenja fevdalizma je bila francoska revolucija, nepopolni konec, oziroma začetek konca pa svetovna vojna. Popolen konec fevdalstva ne bo dosežen s samo izvedbo agrarne reforme in ukinitvijo plemstva, temveč šele nekaj desetletij pozneje, ko bo tudi iz ljudske miselnosti in čustvovanja popolnoma izginil občutek manjvrednosti, izražen v strahu pred gosposko.

Z rušenjem fevdalstva in njegove miselnosti se je razvijala in do danes že tudi domala povsod popolnoma razvila druga ideja, nacionalizem imenovana, iz katere je vznikla

NACIONALNA DRŽAVA.

Nacionalna ali narodnostna ideja je zrastle na razvalinah fevdalizma kot njegova protiutež in nadomestilo. Fevdalnih spon in plemenitaške nadvlade osvobojeni državljani se niso mogli za daljšo dobo zadovoljiti s samimi donečimi gesli francoske revolucije »enakost, svoboda, bratstvo«, ker so pomenila prav za prav samo osebni ali individualni cilj posameznika. Manjkala je torej skupna ideja, ki bi vezala vse državljane in jih pri skupnem stremljenju usmerjala k enemu cilju. Namesto fevdalne prisiljenosti, služiti skupnosti in pokoriti se državi brez odgovarjajoče koristi za posameznika, je stopila narodnostna misel, torej misel skupnega in enotnega stremljenja svobodnih in enakih bratov po krvi in jeziku, pripadnikov posameznega naroda.

Narodnostna misel je bila in je še zelo močna, saj je zajela i duh i čustvo, zato ni čudno, če so jo na zapadu istovetili z državno idejo in če si je kmalu utrla pot med ostale narode, najprej med romanske, nato med germanske, nazadnje med slovanske in ostale, v kolikor so kulturno razviti. Prav narodnostna misel je razbila nekatere fevdalne države (Avstrijo, Turčijo), saj je kmalu postala močnejša kakor dinastična in cerkvena, ki sta bili mnogokje nadomestili državne misli.

Vendar se je tudi narodnostna misel kmalu izkazala kot pomanjkljiva, zato ker je bila enostranska, ker je bila to prav za prav samo državna misel. Urejevanje medsebojnih odnosov državljanov pa se je vršilo po krilaticah »enakost in svoboda«, »bratstvo« je prešlo v nacionalizem, v državo. Enakost in svoboda sta pod zaščito nacije — države omogočili vsakemu poedincu, da se je po mili volji udejstvoval, zlasti gospodarsko. Kmalu se je pojavil v človeku sebični volk in neusmiljeno izkoriščal manj spretnega bližnjega. Tako se je razvilo novo »fevdalstvo« v obliki industrijskega, trgovskega in finančnega kapitalizma, ki je spravil v svojo gospodarsko odvisnost množice »malih« kmetovskih in delavskih ljudi. Ljudstvo je padlo torej iz enega v drugo še hujšo sužnost. Posvetni in cerkveni fevdalec sta bila vsaj gospoda z neko duhovno in srčno kulturo, kapitalist pa je bil brezdušna in največkrat nekulturna pijavka, zrastle iz bivšega vojaka ali vaškega oderuha. Prav sedanja dolgotrajna gospodarska kriza je grozeča slika kapitalističnega gospodarstva, ki ne ruši samo milijone poedincev, temveč cele družabne tvorbe in grozi celo sami državi.

(Konec prihodnjic.)

Iz življenja pri nas in drugod

Zbira in podaja dr. Branko Vrčon

(Nadaljevanje)

III.

Prehajam na srednjo Italijo, kjer si bomo za primer italijanskega življenja na vasi ogledali življenje v pokrajini Arezzo z glavnim mestom istega imena, ki ga dosežemo, če gremo z železnico iz Firenc navzgor ob znani reki Arno v Toskani. Ker podaja naša knjiga tudi tu točne odgovore na vprašanja, ki sem jih v skrčeni obliki objavil v prvem poglavju, podatki pa se tu pa tam ujemajo z onimi v bolonjski pokrajini, bom za Arezzo zbral samo tiste, ki so za ta del Italije posebno značilni. Ostalo bom izpustil, da ne bo nepotrebnega ponavljanja.

Vas v Srednji Italiji

(Arezzo — Toskana)

Razen kamenja se pri zidavi hiš uporabljajo tudi cementni bloki. V hribovitem predelu so tla večinoma na nepremočljivem terenu, v goratem pa na premočljivem. Stavbe so v glavnem krite z opeko, v goratem predelu pa se uporabljajo tudi posebni skrlji, ki se dobe v bližini.

Notranje stene stavb so v splošnem pobeljene z apnom, vendar je polno izjem. Zračenje, kakor zatrjuje zdravstveni uradnik v Arezzu, je zelo slabo. Razsvetljava je še precej dobra: v glavnem se uporablja petrolej, v ravninskem predelu pa se je že uveljavila elektrika.

Hiše so navadno enonadstropne, le bolj redko tudi dvonadstropne. V priltičju so navadno hlevi in klet, dočim se stanovanje v ožjem pomenu besede nahaja v prvem nadstropju. Spalnice so različne velikosti, v njih spe dve do štiri osebe. Kuhinja je navadno zelo velika in služi tudi za jedilnico. Belijo jo enkrat na leto.

Hlevi imajo v splošnem dovolj velika okna za zračenje, značilno pa je, da je med kmeti zelo razširjen — »strah pred zrakom«. Tla hlevov so navadno nepremočljiva, toda v goratih predelih je v tem in v drugih pogledih mnogo pomanjkljivosti.

Svinjak in kurnik sta navadno zase in oba dovolj higienska. Stranišče je prav tako ločeno od hiše, običajno zraven gnojišča, toda v goratih predelih ga sploh ne poznajo.

Isto velja glede gnojišč.

Preskrba z vodo je pomanjkljiva. V goratih predelih jo love (voda-deževnica), v nižjih pa imajo vodnjake, ki so včasih tudi do 30 m globoki. Njih voda pa ni vedno zdrava. Vode za namakanje ni. Verjetno pa je, da so podzemске vode, ki bi se dale uporabiti tudi v ta namen.

V splošnem lahko rečemo, da so prostori kmetских stavb nezadostni, v goratih predelih pa premajhni in malo zračeni. Podovi niso dobro strnjeni, tako da propuščajo iz spodaj ležečih hlevov neprijetne duhove. Tudi čistoča ni vselej primerna, gnojišča pa so navadno preblizu stanovanj.

Glavno prehrano tvori zelenjadni ričet, nadalje kruh, testenine in slane ribe, deloma tudi svinjina. Vino pijejo povsod, ponekod celo preveč.

Ob košnji

Kruh je navadno iz čiste pšenične moke in ga pečejo enkrat na teden. Teža hleba v goratih predelih je do 2 kg, v nižinskih pa tudi 3 do 5 kg. Povprečno sne odrasli kmet 1 kg kruha na dan. Goveje meso uživajo v goratih predelih le zelo redko, samo ob večjih praznikih, v nižinskih predelih pa enkrat na teden. Polenovke in slanikov pojedó veliko.

Delovna obleka je dostojna, ob nedeljah pa je precej podobna oblekam meščanov. Pri ženskah je v navadi celo svilena obleka. Posebnost je bel predpasnik, ki ga gospodar nosi ob delavnikih.

Glede pohištva je značilno, da ne poznajo ločenih stolov za eno osebo. Kuhinjska oprema je zelo preprosta. Perila imajo v goratih predelih le zelo malo. Tudi postelje so v goratih predelih zelo preproste, le v nižinah poznajo železne postelje in volnene žimnice.

Prihranke imajo samo kmetje v nižini, v goratih predelih so bolj revni.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Za čast, veljavo, moč vasi naj delo naše nam zori

† Ježek Anton

V sredo, dne 2. aprila t. l. nas je za vedno zapustil tov. Ježek Anton, agilni član našega društva v Šmartnem ob Savi.

Dragi Tone!

Sredi najlepšega cvetja prebujajoč se pomladi si moral zapustiti naše kmetško-mladinske vrste, poln mladostnega ognja in poleta ter se preseliti tja, od koder ni več vrnitve. Odšel si tja, kamor se ne sliši joka in stoka iz tega v temo se pogrezajočega sveta.

Dolgo si moral prenašati mučne prijeme zavratne jetike, ki Ti je pretrgala nit Tvojega plemenitega življenja. Kot je hiralo Tvoje nadebudno življenje, tako je umirala

iz naših vasi prelepa slovenska narodna pesem, katero si tako neizmerno ljubil. Saj je ni bilo pomladne ali svetle poletne noči, da se ne bi oglasila na vasi fantovska pesem in da bi ne bilo Tebe med pevci.

V naših vrstah je ostala nepremostljiva vrzel, iz katere se nam bo vedno zrcalilo Tvoje kristalnočisto življenje. Naše vrste so žalostno klonile k pobožni molitvi, v kateri prosimo za resničen mir in pokoj Tvoji izmučeni duši.

Kako si bil priljubljen med svojim trpečim ljudstvom, priča udeležba na Tvoji poslednji poti. Turobna žalost je prevzela naša srca, ko smo Te ob sviranju žalostink, ki jih je igrala godba iz Polja, spremljali k večnemu počitku. Ko so se pričele usipati grude na Tvoj prerani grob, ga ni bilo očesa, v katerem se ne bi zabliščala solza. Še celo božje nebo je potočilo na Tvoj grob svoje biserne solze in z njimi zalilo evetje na Tvojem preranem grobu.

Položili smo Te v domačo grudo, katero si neizmerno ljubil, mrtvaški zvon pa nam je zazvonil: »Memento mori!«

Dragi tovariš!

Bridko pogrešajo Te
bratje, sestre, — mati mila
pogreša vsa šmarska,
kmetška Te mladina.

Dovč Ivan

DELO NAŠIH DRUŠTEV

OBCNI ZBORI NAŠIH DRUŠTEV

19. marca: Sv. Lovrenc v Slov. goricah: preds.: Franc Holz, tajn.: Mila Čeh, blag.: Martin Janžekovič.

22. marca: Veliki Osoльник: preds.: Anton Geroni, tajn.: Avgust Flegar, blag.: Leopold Petrič.

23. marca: Frankolovo: pred.: Bernard Bračič, tajn.: Fani Skalovnik, blag.: Ivan Žnidar.

29. marca: Sv. Jurij ob j. ž.: preds.: Tone Merslavič, tajn.: France Zupanc, blag.: Marica Skoberne.

5. aprila: Skoke: preds.: Franjo Vohl, Novačan, tajn.: Štefka Valentin, blag.: Anton Šuman.

Orla vas: preds. Jože Povše, tajn.: Amalija Kronovšek, blag.: Franc Kronovšek.

5. aprila: Skoke: preds.: Franjo Volh, tajn.: Mihael Ajdič, blag.: Marica Pesek.

Moste pri Komendi: preds.: Peter Jagodica, tajn.: Tilka Zabret, blag.: Franc Hočevar.

19. aprila: Boh. Češnjica: preds.: Anton Sodja, tajn.: Janko Stare, blag.: Janko Langus.

Adlešiči: (poročila še nismo prejeli).

26. aprila: Ponikva ob j. ž.: preds.: Jože Fidler, tajn.: Slavko Žličar, blag.: Franjo Stanič.

Hlebče: preds.: Franc Novak, tajn.: Franc Jakič, blag.: Ludvik Gočnik.

Središče ob Dravi: (poročila še nismo prejeli.)

29. aprila: Vihre: (poročila še nismo prejeli.)

3. maja: Šinkov turn: preds. Viktor Kristan (ostali odbor neizpremenjen).

IGRE, PREDAVANJA IZLETI

22. marca: Skoke: igra »Carski sel«.

5. aprila: Grahovo: Radenškova drama-štiridejanka: »Za grunte«.

13. aprila: Sv. Bolfenk: burka »Vaška Venera«.

14. aprila: Sv. Planina: veseloigra »Joj živnoreji«; predavl društveni podpredsednik Alojz Pori.

26. aprila: Bloke: pevski koncert v So-dražici.

3. maja: Sv. Planina: veseloigra »Joj štoklja«.

*Pevski zbor DKFID v Novi vasi na Blokah,
ki ga je odlično izvežbal pevovodja tov. Košorok*

————— **V delu, v trudu, v zmagi zvesta
zemlji — žena in deklé** —————

Predstavljanje

(Dalje)

V prvem in drugem primeru ni bilo potrebno imenovati rodbinskega imena, ker je to storila tretja oseba, ki je vršila predstavljanje. V slučaju pa, da ga ni imenovala ter te le predstavila za svojo prijateljico, je tvoja naloga, da ga v prvem primeru t. j. med dekleti pri podajanju rok izgovoriš sama, brez kake druge formalnosti, v drugem primeru pa poleg rodbinskega imena pristaviš: Čast mi je. To je najenostavnejše predstavljanje med ženskami.

Zgodi se pa slučaj, da prideš v družbo mož in si po tretji predstavljena; v takem primeru moraš ponuditi *moškemu roko prva ti* z besedami: »Me veseli« ali »Drago mi je«. Lahko pa rečeš tudi samo »Strnadova«. Zapomni pa si, da moraš ponuditi roko *prva ti* in se s tem izogni eventualnim mučnim prizorom, ki se ravno pri predstavljanju dogajajo t. j. lov za roko.

V primerih, kjer ni nikogar, ki bi te predstavil, ne prični s predstavljanjem *nikdar sama* z izjemo v prvem primeru t. j. med dekleti oz. tovarišicami. Čim mirnejše in priprostejše ter naravnejše se boš predstavljala, tem boljši vtis boš napravila na osebo, ki ti je bila do tega trenutka tuja.

Današnji časi in družba ne zahtevajo več od deklet oz. žen tiste manjvrednosti, ki jo je včasih morala sama tudi pri predstavljanju očitovati z raznimi pokloni. Samo odkrit pogled v oči naj pove in pokaže tvojo dušo, tvoj značaj.

O vseh drugih primerih predstavljanja, ki ne pridejo tolikokrat na vrsto, t. j. kako se predstaviš ko prideš prvič v službo, šefu, gospodinjii itd., ne bom govorila, ker bi bilo preobširno; najdeš jih opisane v knjigi »Lepo vedenje«. Eno je, da se človek ravna ne toliko po tiskanih črkah, temveč po tem, kako čuti. To merilo je najboljše in napravi tudi najlepší vtis.

—eva.

DELOVANJE ŽENSKIH ODSEKOV

(Na anketo v »Grudi«: »Kako si zamišljamo delovanje ženskih odsekov«.)

Od ustanovitve Ženskih odsekov pri posameznih društvih pa do danes ne moremo govoriti ali pisati o bogve kako dobrih uspehih, oziroma o pravi aktivnosti naših tovarišic. Nehote se vprašujemo za vzroke in lek proti temu. Kakor je pri bolniku potrebna najprej ugotovitev boleznii (diagnoza), da se predpišejo prava zdravila, tako je tudi za nas potrebna predvsem taka ugotovitev. Stopnjevale bom skušala priti do vseh okolnosti, ki za-
držujejo in ovirajo naše delovanje.

Pred letom sem že pisala, kako je prišlo do prve ustanovitve Ženskega, oziroma takrat imenovanega Dekliškega odseka pred 4 leti. Vsekakor je naša slovenska konservativnost, ki ni dala kmetskemu dekletu nikjer lastnega delokroga — prva hiba. Naša društva so sestavljali člani in članice, vendar je bilo delovanje članov povsod aktivnejše. Naravno, kljub deset-, petnajstletni državni svobodi še naša žena, naša mati, ni čutila, pa tudi ni mogla razumeti enakopravnosti v spolu, t. j. med njo in možem. In ko so ji pred 12. leti dali lastno organizacijo, da prične z delom za svojo lastno, višjo izobrazbo, skupno z možem, se ni že po naravi, pa tudi po vzgoji mogla pravilno in razumno znati ter pričeti z delom v društvi. S strahom in mnogokrat proti volji matere je postalo dekle članica društva ter s tem tudi samo redna plačnica članarine. H kakemu drugemu delu in sodelovanju se

je ni znalo, niti moglo pritegniti. Tako je 6, skoraj 7 let. Vse me smo zrastle in ostale članice, a ne delavke, kar zahteva od nas čas. Kljub lastnemu delokrogu, ki ga danes imamo, se ne moremo ogreti in prijeti za trezno in odgovorno delo. Dobra volja in navdušenje pri začetku vsakega dela se polagoma spremeni v mlačnost, pravo mrzlotu. Toda, tovarišice, me moramo nadomestiti vse zakasnelo, da pripravimo trdno in ravno pot našim naslednicam. *Ne mlačnosti in strahu, temveč odločnega in treznega dela povsod in vsikdar.*

Mislím, da so za to ustanovljeni Ženski odseki, da nam dajo nadomestila za vse zamujeno ter nas usposobijo za dan, ko pri delovanju, pri delu ne bo razlike med fantom in dekletom. Samo to, kar si bomo z delom pridobile, bo naše. Vsled tega mora biti program našega dela predvsem na vzgojnem polju, da se pravilno vzgojimo in pripravimo za težko in odgovorno delo, ki nas v bodočnosti čaka.

Pri sestavi vsakega delovnega programa nalletimo na mnogo težkoč in ovir, spoznati pa moramo, da je delo, ki bo z veseljem pritegnilo vse, potrebno, in s tem bo dosežena med nami večja skupnost in povezanost. V vsem tem pa moramo odvreči vse, pasti morajo vsi zajedalci naše duševnosti, če hočemo v delu najti vstajenje in zmago. Odločnost

in trdna volja se mora podvojiti ter koncentrirati v delu — v korist nas samih. — Želimo pa, da nas pri tem delu podpro vsi oni, ki z nami čutijo in so k temu tudi poklicani. Zvezin ženski odsek naj prične z delom tudi v širšem obsegu, izda naj načrt, ki bo pričel z zdravljenjem v koreninah, nikakor pa ne od vrha navzdol. Naj bo topel kotiček, kjer bo izžarišče toplote in vzpodbud. Pojdimo le z zdravim razumom naprej — naprej v bodočnost!

Zgoraj sem omenila, da nam manjka odločnosti, zavednosti, da nam manjka sodobne kmetijske vzgoje. Ali nas je osnovna šola dovoljno pripravila za življenje v današnji dobi? Samo prve temelje smo dobile, — stavbo

pa moramo zidati same. In s tem bi prešla do dela samega. Vendar še predvsem to: odsek mora biti družba, skupina tovarišic, ki so si med seboj dosledno iskrene, pametne in razsodne.

Ko bom imela zbrano vse gradivo, napišem v zamisli delovnega načrta. Prosim pa že na tem mestu vse tovarišice, ki sem jih pismeno naprosila, da mi obširno odgovore.

Do takrat pa naj bo to samo *uvod k delu!*

—eva

Vsa tovariška društva ponovno opozarjamo, da morajo preko vseh ovir ustanoviti ženske odseke. Zdaj jih imajo šele samo 3 pododbori! O ustanovitvi in delu naj poročajo tudi stari odseki t a k o j Zvezi.

Zapiski

Karel Mečír

Neumorni in živahni generalni tajnik naše zelene internacionale — Mednarodnega agrarnega biroja v Pragi — Karel Mečír je 18. aprila doživel svoje 60. leto. Med kmetijskimi gibanji v Evropi je Mečír znana osebnost. Tesni stiki in osebno prijateljstvo ga veže tudi na mnoge naše agrarne pristaše, zlasti na tovariša Albina Prepeluha. Odkar se je Karel Mečír pričel javno udeleževati, je bil vselej kot tih delavec vedno med prvimi glasniki agrarne ideje, ki ji je zlasti s svojim spretnim peresom utiral pota ne le med češkoslovaškim narodom, marveč med vsem evropskim kmetstvom. Globoka in široka izobrazba in razgledanost po svetu so mu omogočali, da je bil aktiven delavec na vse strani. Na neštetih potovanjih po Evropi je posebno pazljivo motril razmere na podeželju in med kmetijskim ljudstvom, kar mu je bilo kasneje kot tajniku zelene internacionale le bogata zakladnica izkušenj, na katere je naslonil svoje delo za napredek evropskega kmetstva.

Prvotno se je bil Karel Mečír posvetil teologiji, ki pa jo je kasneje opustil in postal pravnik. Spretno pero in živahna miselnost pa sta ga tudi odtod privedla k časnikarstvu, kjer je kot urednik agrarnega »Venkova« in sodelavec pok. Švehle stal na braniku za pravice kmetijskega ljudstva. Kasneje je bil nekaj let opolnomočeni minister in poslanik v Atenah in Haagu, nato pa se je popolnoma posvetil širjenju agrarne ideje med evropskim kmetstvom, kar je neumorno vršil kot tajnik MAB v Pragi. Poleg spretnega novinarskega peresa se je znatno udeleževal tudi kot pisatelj. Spisal je več leposlovnih knjig in nekaj dram, ki so doživle na odrih prav dobre uspehe. Posebno znana pa je njegova politično-leposlovna povest »Iz tajnosti dvorov in diplomacije«. — Ob šestdesetletnici mu tudi naše gibanje želi, da bi še dolgo čvrst in živahen stal na straži za zmago agrarne misli in kmetstva.

— ž —

ENAKOPRAVNOST IN ODGOVORNOST

V posameznih gibanjih, pokretnih, političnih strankah itd., vselej smatrajo mladino za avantgardo, predstražo. Toda zelo različno je, kako se mladina tu uveljavlja in kakšen položaj zavzema. Najčesteje je mladina le nekak rezervoar za »kasnejše«, sicer pa je takorekoč

»brezpravna« in brez zadostnega vpliva na celotno dogajanje v pokretu samem, celo kar tiče idejne usmerjenosti, ki jo politično taktiziranje »vodilnih« včasih tako zabriše, da se nujno pojavijo trenja in neprijetni konflikti. In prav zato se danes tako često govori, da so si stari in mladi v laseh. Menja-

vanje pozicij, to je deloma fizični pojav, in čisto razumljiv, konflikti med mlajšo in starejšo generacijo pa gredo v pretežni večini na račun nerazumevanja in nastajajo zavoljo tega, ker med obema poloma ni zadovoljivega sodelovanja, povezanosti in zlasti pravilnega razumevanja enakopravnosti in odgovornosti s strani starejše generacije.

O češkoslovaškem agrarizmu smo v »Grudi« že mnogo pisali za vzgled in vzor. Naj za tak vzor danes le bežno omenimo tudi razmerje mlade in starejše generacije, ki zavzema v javnem življenju vodilna mesta, dočim se mlajša generacija za javno delo šele pripravlja v svojih kulturnih in strokovnih organizacijah. To razmerje se zlasti očituje v naslednjem: Kadar se zbere mladinski agrarni »parlament« na svoje zasedanje in razpravlja o kulturnih zadevah, se takega zasedanja redno udeležujejo tudi vodilni agrarni možje iz javnega življenja, bodisi agrarec ministrski predsednik, ali predsednik stranke, prosvetni minister, skoraj vselej pa kmetijski minister. Tako se je za zadnjega zasedanja predstavništva mladinske kulturne organizacije udeležil tudi minister za kmetijstvo, dr. Zadrina. Vodilni agrarni možje smatrajo torej za svojo dolžnost, da tudi na kulturnem polju sodelujejo z mlado generacijo in se v tem pogledu prav nič »samozavestno« ne sklicujejo na svoj visok javen položaj, temveč s svojim ravnanjem le globlje vzbujajo v mladi generaciji čut enakopravnosti. Za svojo dolžnost pa tudi smatrajo, da predstavništvu mlade generacije podajo poročilo, ali kot se pravi, ekspeze, o svojem delovanju, da ga potem tudi mladina ob sodelovanju prizadetega javnega funkcionarja kritično premotri s svojega stališča. Torej nobene nadrejenosti in podrejenosti, temveč le pravilna vzgoja demokratične enakopravnosti, nobenega malikovanja oseb, temveč čista zavest o enakovrednosti in odgovornosti vodilnih mož na vse strani, torej tudi do mlade generacije! Ta poteza češkoslov. agrarizma je tako simpatična in obenem tudi vzgojna, da jo je treba na tem mestu še posebej poudariti. Ko bi bila povsod upoštevana kot je treba, bi n. pr. tudi v slovenskem življenju ne bilo tolikih nesoglasij kot jih je, bi ne bilo toliko govora o »zakrknjenih« mladi generaciji in o »okostenelih« starejši generaciji, ki mlajše ne razume in ji ne more slediti. Iz pri-

mera čl. agrarizma se moremo naučiti marsikaj dobrega, zlasti pa to, da je za zdrav razvoj vsega narodovega življenja nujno potrebno sodelovanje vseh generacij, ki se morajo vzajemno izpopolnjevati, upoštevati druga drugo in s skupnimi močmi hiteti nasproti ciljem, ki jih narekuje narodovo izživiljanje. Zakaj, ni le mladi generaciji naloženo, da se bije za narodovo bodočnost, marveč je to dolžna vsa narodna skupnost. Da pa v tej borbi za bodočnost odpade levji delež na mlado generacijo, to se razume samo po sebi, in prav zavoljo tega je nujno treba upoštevati tudi mlade sile in mlade nazore, ki se zamorejo le ob primernem upoštevanju pretvoriti v zdrave sadove, sicer že v kali propadejo v zagrenjenosti in mržnji, ki lahko usodno izpodkoplje zdrave temelje narodne skupnosti in smotrenega sodelovanja vseh narodovih sil.

(—ž—)

SKLADATELJU KMETSKE HIMNE

Začetkom maja je minilo 25 let plodonosnega in bogatega dela skladatelja Zorka Prelovca na polju glasbene in pevske kulture. V našem javnem življenju, bodisi na političnem, gospodarskem ali kulturnem polju, so razni jubileji na dnevnem redu, čestokrat brez vsake stvarne potrebe. Za marljivega in neutrudnega skladatelja in pevskega pedagoga Zorka Prelovca ta ugotovitev ne velja niti v najmanjši meri, kajti njegovo bogato delo resnično zasluži ob 25 letnici, da ga javnost nepristransko prizna in s tem obenem izrazi zahvalo in spoštovanje Zorku Prelovcu, zaslužnemu kulturnemu delavcu. Prelovčevo ime ni znano le v mestu in meščanskih pevskih zborih, marveč tudi na našem podeželju, kjer so med pevsкими zbori Prelovčeve pesmi silno priljubljene. Organizirana kmetška mladina se spominja v priznanju in spoštovanju zaslužnega Prelovčevega dela zlasti ob misli, da ji je vprav Zorko Prelovec skomponiral kmetško himno »Zeleni paporec«, ki vodi mlade vrste in užiga srca za kmetško misel.

EVROPSKI KMETSKE KONGRES IN RAZSTAVA

Med nekaterimi vrstami šolanstva v Evropi se zadnji čas pojavlja precejšnje zanimanje za kmetška vprašanja; kulturno gibanje, takozvani ruralizem, s tem zelo pridobiva na veljavi in je z vsakim letom aktivnejši. V

letošnjem januarju je bilo na Dunaju zasedanje panevropske gospodarske centrale, ki je med drugim sprejela zanimiv in pomemben sklep, da se namreč po možnosti že letošnje jesen skliče na Dunaj poseben kongres evropskega kmetstva in obenem priredi kmetstvo razstavo v večjem obsegu. Ta sklep, ki ga je predlagal znani delavec in oznanjevalec panevropske ideje, Coudenhove-Kalergi, jasno kaže, kako v Evropi čedalje bolj stopa v ospredje tudi kmetstvo, ki je bilo doslej bolj ali manj ob strani vsega družabnega dogajanja v Evropi. To važno dejstvo more nas kot pristaše agrarizma in ruralizma le razveseliti, saj dovolj zgovorno priča, da more pri družabni in socialni obnovi razrvane Evrope v največji meri prispevati vprav evropsko kmetstvo, ki je kljub splošnemu družabnemu metezu in moralni propalosti ohranilo svoje fizično in duhovno zdravje, na katerem bo mogoče obnoviti evropsko stavbo. Sprejeti sklep o kongresu predvideva, naj bi kongres trajal ves teden in naj bi se ga udeležili vsi politični, gospodarski in kulturni voditelji evropskega kmetstva. Prav bi bilo, da bi na ta kongres mislili tudi slovenski pristaši ruralizma in agrarizma, da bi tako v sodelovanju z drugimi predstavniki evropskega kmetstva pomagali graditi novo evropsko stavbo, pri kateri bo kmetstvo brez dvoma temeljni in najpoglavnejši tvorec. — Poleg kongresa je nameravana tudi kmetijska razstava, ki naj bi s strokovnega in tehničnega stališča pokazala napredek evropskega kmetijstva.

(—ž—)

MLADA ČESKOSLOVAŠKA AGRARNA ARMADA

Ob koncu aprila je v Pragi zasedal glavni odbor češkoslovaškega agrarnega mladinskega gibanja. S tem zasedanjem je bila dejansko zaključena zimska sezona prosvetnega dela mladinske organizacije na češkoslov. podeželju. Mladinski zastopniki s podeželja so ob tej priliki z radostjo ugotovili velik napredek in razmah agrarne misli med mladino. Število članstva se je zvišalo za 11.459, in sicer na Češkem za 4.293, na Moravskem za 3.854, na Slovaškem za 2.441 in v Podkarpatski Rusiji za 871. Tekom kulturnega in prosvetnega udejstvovanja je bilo povsod opaziti, da se mladina odvrta od različnih ekstremov in se vrača k zdravemu narodove-

mu jedru — h kmetstvu. V češkoslovaški republiki je danes najmočnejša mladinska organizacija vprav kmetijska, agrarna, ki šteje 109.004 člane. Po svoji demokratični agrarni ideji se mlada čl. agrarna generacija ne zaveda le svoje sile, marveč pred vsem svoje velike odgovornosti, ko v svojih vrstah vzgaja bodoče borce za demokracijo, mir, pravičnost in sodelovanje med vsemi narodovimi sloji.

NAŠI BELGIJSKI TOVARISI

Utemeljiteljica agrarizma v Belgiji je mladina sama, brez kakršnegakoli strankarsko-političnega predhodništva. Belgijska kmetijska mladina se je začela združevati v svojo lastno organizacijo že leta 1919. Že takoj ob rojstvu so bile njene organizacije nepolitične in izključno kulturne in gospodarsko-strožovne. Ta značaj je mladinska agrarna organizacija ohranila vse do danes. Glavni delokrog mladinskega udejstvovanja je v prosvetnem delu na podeželju, širjenju gospodarske izobrazbe in v športu. Omeniti pa je treba, da je belgijska kmetijska mladina glavni agitator združništva, ki naj potom samopomoči iztrga drobno kmetijsko in obrtniško ljudstvo iz krempljev velekapitala. Razume se, da je mimo tega kmetijska mladina v Belgiji glavni nosilec kmetijske samozavesti, stanovskega ponosa in kmetijske kulture. Za dosego svojih ciljev se, podobno kot pri nas, poslužuje kmetijska mladina predavanj, tečajev, ljudskih odrov, tiska itd. Vaške organizacije kmetijske mladine nosijo naslov: Jeunes Alliances Paysannes (Enote kmetijske mladine), ali v kraticah JAP, zavoljo česar se pristaši običajno nazivajo »žapeisti«. Javni vidni znak pristašev kmetijsko-mladinskega gibanja je, tako kot pri nas, štiriperesna detelja, a tudi prapori pokreta so, kot pri nas, zeleni. Celokupna organizacija je izvedena podobno kakor naša. Temeljne edinee so društva po vaseh, več društev, ki tvorijo skupno nekako pokrajinsko celoto, je povezanih v okrajne zveze. Sedež državne zveze pa je v Monsu. Belgijska kmetijska mladina je pri svojem delu silno aktivna, pokret šteje nad 30.600 članov, ki so vsi navdušeni pristaši kmetijske misli.

Zavoljo popolnosti naj tokrat le mimogrede omenimo, da je bila v Belgiji leta 1931. osnovana tudi agrarna stranka, ki je članica zelene internacionale s sedežem v Pragi. Stranko so osnovali nekdanji ustanovitelji

kmetsko-mladinskega gibanja, ki so svoja mesta prepustili mlajšim tovarišem in posegli v javno življenje že kot vzgojeni agrarni prištaši. Stranka izdaja svoje oficijelno glasilo »La Terre« (Zemlja), ki izhaja kot tednik. Težišče strankinega programa je zlasti v socialnih vprašanjih, saj je stranka tipična predstavnicca dobrega kmetskega ljudstva, ki si silno prizadeva za izvedbo agrarne reforme.

(—ž—)

AGRARNA IDEJA V BOLGARIJI

Od tragične smrti velikega bolgarskega kmetskega voditelja, Aleksandra Stambolijškega, v Bolgariji ni prave notranje uravnovešenosti, ne družabne, ne politične. Še enkrat so se po smrti Stambolijškega visoko dvignili zeleni prapori bolgarskega kmetskega gibanja, potem pa je nastopila doba raznih poskusov, vojaške diktature, neustavnega stanja itd. Politične stranke so bile razpuščene, posamezne kulturne organizacije pa »glajhšaltane«. Razume se, da je mlado bolgarsko kmetsko gibanje v tej dobi le životarilo, saj mu je bil onemogočen vsak kulturni polet, vsaka agitacija za agrarno misel. Po različnih poskusih pa se je naposled izkazalo, da je bila po dolgotrajnem trudu in vzgoji bolgarskemu kmetstvu demokratična miselnost vsajena tako globoko, da lahko spet prinese notranjo uravnovešenost edinole demokratična ureditev. Zadnji čas prihajajo iz Bolgarije poročila, ki pravijo, da se Bolgarija vrača v parlamentarno in ustavnodemokratično stanje. Ko bo nastopil ta trenutek, bomo lahko rekli, da je v Bolgariji spet zmagala prava demokratična agrarna miselnost bolgarskega kmetstva, ki jo je Stambolijški z nazori in za ceno svojega življenja sejal v dušo bolgarskega naroda. Takrat se bo mlada in v trpljenju preizkušena kmetska generacija spet svobodno pognala na delo in v borbo za zmago slovanskega agrarizma (—ž—)

SMOTRENA AGRARNA POLITIKA V AMERIKI

Najvišje severoameriško sodišče je začetkom letošnjega leta ukinilo prvotni agrarno-politični načrt sedanjega prezidenta Roosevelta. Pred nedavnim pa je posebna agrarno-politična komisija izdelala nov načrt, ki ga je prezident nazval »načrt za ohranitev prirod-

nih bogastev zemlje«. Težišče vsega načrta je, kakor v prejšnjem, nadzorstvo vlade nad vso kmetijsko proizvodnjo, sicer pa je ves načrt zelo enostaven in preprost ter splošno pričakujejo, da ga bo moči do potankosti izvesti. Novi agrarno-politični načrt predsednika Roosevelta določa v glavnem tri smernice: 1. s selekcijo kultur zvišati rodovitnost zemlje in rentabilnost kmetovanja, 2. zvišati dohodke kmetov in te dohodke utrditi na dostojni višini, da bi tako slab gospodarski položaj kmetstva ne oviral izvedbe agrarno-političnih reform in 3. zagotoviti narodu za bodočnost zadostno količino življenjskih potrebščin, torej kmetskih pridelkov. V okviru tega načrta bo povečana površina, namenjena za one kulture, ki zemlje ne izčrpavajo, temveč jo oplajajo. Ta posebna površina naj bi se zvečala za celih 12 milijonov ha, za kolikor naj se na drugi strani zmanjša površina, posejana z žiti, koruzo in bombažem. Poleg tega predvideva načrt pogozdovanje ogromnih površin, kar naj bi okrepilo zemljo in preprečilo nastajanje peščin. V severoameriških Združenih državah je namreč veter z odlaganjem peska v zadnjih treh stoletjih pokvaril nad 40 milijonov ha plodne zemlje, in znaša tozadevna škoda nad 200 milijonov dolarjev. Za izvedbo svojega agrarno-političnega načrta namerava vlada žrtvovati 500 milijonov dolarjev (okoli 20 milijard dinarjev). Od prejšnjega se novi načrt razlikuje bistveno v tem, da vlada ne bo izvajala neposrednega nadzorstva, temveč le posredno in tako v celoti upoštevala gospodarsko samostojnost kmetov. Izvedbo načrta hoče vlada postaviti na znanstveno podlago in k sodelovanju pritegniti celo vrsto agronomov, poleg tega pa ustanoviti na podeželju nešteto krajevnih kmetijskih postaj, ki naj s primernim poukom olajšajo kmetom samim izvedbo agrarno-političnega načrta. (—ž—)

Listnica uredništva

Po sklepu zadnje seje K. T. Z. sem moral temeljito reducirati obseg te številke in zato žal izpustiti mnogo zanimivega gradiva. Cenj. sotrudnike obveščam, da bom po možnosti vse uvrstil v prihodnje številke.

Urednik

Od 3-5%

se Vam obrestujejo prihranki, ki jih naložite pri nas

Pred zločinci

je zavarovan denar, ki se zaupa nam

Nad 10.000 vlagateljev

štejemo v svoj krog

Vabljeni ste vsi,

ki hočete vlagati v shranitev in obrestovanje pri zavodu, za katerega jamči z vsem premoženjem in davčno močjo

Dravska banovina

Kratkoročna posojila dajemo pod ugodnimi pogoji

Hranilnica Dravske banovine

(prej Kranjska hranilnica) v Ljubljani

Priporočajte in širite „Grudo“

KLIŠEJE

*vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše*

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA · DALMATINOVA 13

**TISKARNA
SLATNAR**

**DRUŽBA Z O. Z.
KAMNIK**

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

Denar naložite najbolje in najvarneje

pri domačem zavodu

KMETSKI

HRANILNI IN POSOJILNI DOM

**registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1**

Telefon št. 28-47. Račun poštne hranilnice št. 14.257. Brzjavni: „Kmetiskidom“
Žiro račun: Narodna banka.

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju — večje stalne vloge po dogovoru — nove vloge ima stalno razpoložljive.

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja.

Posojila daje proti poroštvu, na vknjižbo in proti zastavi vrednostnih papirjev ter kreditne v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje

Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8.—12.^{1/2}
in od 3.—4.^{1/2}, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8.—12.^{1/2} ure.

PODRUŽNICE:

Kamnik — Maribor

Stanje vlog: Din 35,000.000.- Rezerve: Din 1,500.000.-

